

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za po leta 2 gld. 40 kr., za četrtletja 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold. za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXV.

V Ljubljani 14. rožnika 1872.

List 24.

IV. Križ — šola keršanske modrosti.

„Dokler imate luč, vérvajte v luč, da bote otroci luči.“ Jan. 12, 36.

Sveti Bonaventura je tako izverstno in razumno pridigoval, da so največji modrijani občudovali njegovo zgovornost. Prašali so ga nekdaž o njegovi knjigarni, ker so si mislili, da mora imeti mnogo izverstnih knjig. Bonaventura pa jim pokaže sveti križ ter reče: „Tole je moja knjigarna; tole je studenec, iz kterega zajemam umnost in modrost. Tu se učim poznati Jezusa, in to križanega.“

V tej knjigi, v svetem križu, so zvesto prebirali vsi sveti možje, kateri slovijo v šoli keršanske modrosti. Iz te knjige so kakor iz verlega studenca zajemali globoko modrost, ktera jih je nad druge povzdignila tako visoko.

Podoba križeva kaže poleg svetega Avgušтина celo popolnost keršansko. Globokost naznanja vero, visokost upanje, širokost pa ljubezen in stanovitnost; in v tem se verši naša popolnost. Štirje križevi konci so naš škit, s kterim se lahko branimo skušnjavam proti tem čednostim.

Sveti Avguštin govori, da križ ne kaže le umirajočega, ampak tudi v šoli ali na prižnici učečega Jezusa Kristusa. Križ je živa knjiga za celo življenje. Ako se toraj hočemo naučiti prave modrosti, berimo in premišljujmo to knjigo, in naučili se bomo jako koristnih reči.

Ta knjiga nas najbolje podučuje, kaj je Bog, kateri je tolikanj ljubil svet, da je dal svojega edinorojenega Sina za nas, da ne bi nihče, kdor vanj veruje, ne poginil, temuč vsak imel večno življenje. S križa se nam razodeva pravičnost in svetost, ljubezen in usmiljenost Božja. In modrost Božja bi se li mogla lepše pokazati kot na križu, kjer je iz naj večjega ponižanja in zasramovanja pripraviti vedila naj večje povišanje in slavo? Tu na križu iz smernosti izcvita nesmeritnost, iz smerti življenje, iz bolesti radost, iz teme svetloba, iz posmeha česčenje, iz poniženja povišanje, iz pustote raj, iz pekla nebo. Križ, znamenje preklestva, je postal začetek in znamenje blagoslova in milosti, in vsi, kateri verujejo v Jezusa, imajo po tem nečastnem znamenji biti oslavljeni, in po tej smerti izbujeni in oživljeni. Na krasnem, čvrstem, mičnem, rajskem drevesu je pognala smert, na uvellem, suhem, nerodovitnem drevesu je pognalo življenje in zveličanje. Nespametnost pred ljudmi je postala po besedah sv. Pavla modrost pred Bogom. Torej je po vsi pravici pisati smel sveti Pavel: „Pripegujem kolena svoje pred Očetom Gospoda Jezusa Kristusa, da bi v ljubezni njegovi vkorčneni in vterjeni razumeti mogli z vsemi svetimi, ktera je bila nje širost in dolgot, visokost in globokost.“ — Križ nas naj bolje podučuje,

kaj je človek, kateri je namen njegov, in kako velika je vrednost naše duše. O kako veliko ceno mora imeti duša človekova; da bi se odkupila in oprostila, je umreti moral v naj groznejših mukah sam Sin Božji! — Križ naj bolje kaže, koliko zlo je greh, ker greh je bil vzrok smerti Sina Božjega; naj bolje razodeva, koliko kaznen zasluži smertni greh; da bi se zanj Bogu moglo zadostiti, so potrebne bile neskončne zasluge Sina Božjega križanega. Križ nam kaže, kaj imamo storiti, da pokorimo greh že na tem svetu sami nad seboj. Kedar je on, kateri je sama svetost, tolikanj terpel za grehe, kterih še sam storil ni; kaj tedaj čaka nas, kateri smo obteženi z grehi brez števila? Ako se na zelenem drevesu to godi, kaj se bode še le na suhem!

Sveti križ oznanuje naposled naj čistejši, naj visokejši pravno, kakoršne ne pred ne za Kristusom nikoli ni učil noben posveten modrijan. Tej križevi pravni vedi naj više načelo in vstavno pravilo, iz kterega izvirajo kakor iz kacega vreleca vse dolžnosti človekove k Bogu, k bližnjemu in k sebi samemu, je ljubezen. Kje se tako krasno, tako vzvišeno, tako izgovorno in presunljivo oznanuje ljubezen, kot s prižnice svetega križa? Kdo je tedaj lepše razsvetlil z deli, lepše razjasnil z življenjem in zapečatil s svojo smertjo postavbo ljubezni? Kdaj je kateri modrijan učil tako ljubiti, kakor je učil Jezus; ljubiti celo sovražnike, odpuščati iz serca tem, kateri so nas razžalili, dobro delati tēm, kateri so nam storili krivico, dobro govoriti o njih, kateri nas obrekujejo, moliti za nje, kateri nas preganjajo? — S križa se nam sveti naj večje in naj teže umenje, t. j. umenje zatajevanja sebe samega. S križa se nam sveti pokora, poslušnost, ponižnost, krotkost, znašljivost, zmernost, potrpljivost, čistost serca, ter zaničevanje pozemeljske nečimurnosti. S križa nam sije naj viši modrost, ktera se kaže v tem, da po zaničevanju sveta pomagamo si v v kraljestvo nebeško.

Učenost napihuje posvetne modrijane, kateri o sebi veliko si domišljevale želijo videni in modri imenovani biti. Učenost križa pa, kedar osvetljuje misel, ponižuje serce, kedar podučuje razum, napolnuje serce z ljubeznijo in bojaznijo Božjo, kedar poživlja, oblažuje in pokrepčuje duha, kroti in v služnost njegovo dēva telo in nerodne serčne poželenja. Učenje svetega križa previšuje vse nauke čislanih posvetnih modrijanov, kterih spisi razum sicer bistrijo, toda ga ne pomirijo, vodijo sicer k učenosti, ne pa tudi k čednosti. Učenje svetega križa pa razbistruje in pomiruje, napeljuje človeka k čednosti, ter jo krepko in mogočno vzbuja in pospešuje. Tomaž Kempčan pravi: „Učenje Kristusovo previšuje vse učenja svetnikov; in kdor bi si prilastil njegovega duha, našel bi skrito mano v njem.“

Tu tedaj pri križu Jezusa Kristusa pogostoma bodi

duša keršanska! Tu poklekuj k molitvi in k premišljevanju učenja, življenja in smerti Jezusa Kristusa! Tu zajemaj prave modrosti keršanske in govori: „Naj umolkne Platon in Aristotel, naj umolknejo vsi učitelji in modrovavci, naj molči vse stvarjenje pred obličjem tvojim: ti sam govori k meni s križa, in stori, da se sklenem s teboj v večni ljubezni!“

Tako je križ res šola keršanske modrosti, koja pelje v življenje. Le s križa sveti luč pravice, koja razsvetljuje in ogréva in vžiga celo v plamen popolne ljubezni, in „dokler imate luč, vérvajte v luč, da bote otroci luči.“

Tolažilo za boječnike pred jezuiti.

Čast. o. Veninger je l. 1870 imel misijon med drugimi tudi v Jacksonville-u v Oregonu, pri Kaliforniji. Pri misijonu in družih cerkvenih opravilih prav rad plent prinese kake burkarje, da ljudi motijo, kakor se je nedavno godilo v nekem kraju na Gorenskem, ako prav pomnimo. V Ljubljani se je že večkrat pripetilo, posebno pred nekimi mesci, da so med kakim opravilom, ki je bilo v stolni cerkvi, kakoršni si bodi burkeži ali komedijanti s strašno velikim bobnom in drugo šaro ropotali memo cerkve. O tacih prilikah se pekel močno vesel, takrat še ta „šantavi“ pleše.

Tudi ob koncu Veningerjevega misijona v Jacksonville-u so se pridervili komedijanti v mesto, češ, katoliški misijonar je ljudi skup spravil, bomo še mi imeli pri tem dobro žetev. Znano je tudi, kako poželjivo ljudje dišajo za takimi burkeži. V Ljubljani je polno paglavcev derlo pred njimi in za njimi, ker radovednost pasti je lažje opravilo, kakor pa moliti. V Jacksonville-u tedaj so bile naznanila po zidéh nabite, bobnali in trobentali so po ulicah in cestah, kje da bo skazovališče.

Toda, le sedem ljudi je bilo prišlo na burkarišče. Vse je sulo v cerkev k pridigi jezuita očeta Veningerja. Kazališče se je mógo opustiti.

To je vender žalostno, kaj ne, gg. „vstavoverci“, da celo svobodni Amerikanci raji poslušajo pridigo ubozega očeta jezuita, kakor komedijantovske „kulturoplodne“ burke!

Ali pa veste, zakaj? Zato, ne zamerite, da Vam naravnost povém: ker narod vé bolje razložiti, kaj je „volksbildung“ in kaj „volksverdummung“, kakor pa Vi. Ljudstvo je umno in želi si kaj za dušo, za večnost pridobiti; Vi pa — mesno-umni — sebi in svojim otročičem le za časo sladnost in srečo skerbite, za večnost vam nič ni: ali niste Vi „Verdummer“ samih sebe in družih?

Pri ravno tistem misijonu gospoda Veningerja pa se je še nekaj za „inteligencijo“ prav mičnega dogodilo. Bil je ondi tudi neki „Aufgeklärter“, glasovit metodiški pridigar in agent bibliške družbe. Tudi ta je opustil svojo že napovedano pridigo in sicer ravno tisti dan, ko je Veninger govoril o papeževi nezmotljivosti. Šel je raji sam Veningerja poslušat in tudi svoji srenji je djal, naj tudi gre poslušat, češ: da bo naslednji dan pridigarja overgel.

Overgel ga je pa ravno tako, kakor n. pr. večkrat tagblatti delajo v ravno tej zadevi, namreč s psovanjem in zasramovanjem. Ne da bi bil na Veningerjeve dokaze odgovoril, je čez katoličane zabavljaj, da vsi splaz so potepinstvo, „lumpenvolk“, ki so prišli v Ameriko drugim poštenim ljudem maščobo zemlje spred ust jemati; in to tedaj je dokaz, da papež ni nezmotljiv!

Tako dokazovati zná tudi naša inteligencija (a non intelligendo). Papež pa ukljub inteligencije ostane to, kar je in kat. Cerkev to, kar je, in sicer do konca sveta, kakor je obljubil Gospod, ki jo je zidal na skalo. Ta skala je nespodmahljiva, kakor Cerkev sama, koja je na skalo zidana.

Kaj se je zgodilo na grobu pomorjenih jezuitov v Parizu.

Francoski časnik „il Monde“ 17. maja na prvi strani pripoveduje, kako je bil 10letni deček prečudno ozdravljen v Parizu na grobu tistih oo. jezuitov, koje so bili l. 1871 komunisti rudečkarji umorili. Zdravniki sami, ki so do sedaj zastonj vse poskušali nad dečkom, naznanjajo, da te dogodbe ne morejo razlagati po natorni poti. — Deček Andrej D.... je bil hudo bolan na čutnicah, in včasih mu je sluh in vid vzelo. Ni mogel ne hoditi, ne na nogah stati, znotranje opravilo života se je ustavljalo, in zdelo se je, da viri življenja so usušeni. — Starši, dobro premožni, so vse poskušali, da bi mu zopet zdravje pridobili, pa vse je bilo zastonj. Deček, ki je prav pobožen, je namenil opraviti devetdnevno na čast umorjenih jezuitov.

18. aprila se dá v vozu peljati do kapele, kjer počivajo ostanki tistih patrov jezuitov. S sedežem vred, pokritim z blazinami, ga denejo na grob. — Učenik „di Andrea“ je maševal. Pri očitni spovedi (konfiteor) je deček čutil, da ga noge niso nič več bolele, in da se je zamogel gibati. — V začetku ni hotel verjeti, pri evangeliju pa je vergel od sebe blazine, in stopil je na noge. — Starši pretrašeni hité ga podpirati; on pa pravi, da ni treba, ker se čuti ozdravljenega. — K povzdigovanju je pokleknil; zopet vstane in séde. Po maši skoči na cesto in v znamenje, da je popolnoma zdrav, hoče peš domú iti. — Čez dan je tekal po vertu, zvečer v novo pride v kapelo, in naslednjo sredo, ki se je devetnica končala, je sam želel streči in je stregel k sv. maši. —

To je pa vender odveč! Če bodo jezuiti še po smerti take reči počenjali, bodo preganjavci jezuitov prišli še celo ob vso veljavo in njih lastna stranka se bode prepričala, da so preganjavci jezuitov tepci naj bolj hodnične baže — brez vere in brez „humanizma.“

„Il Monde“ sklepa spis in pravi: Mi smo dogodbo povedali brez tolmačenja. Nejeverni Pariz bi zamogel pred njó oči zatiskati, ne pa je tajiti. Velika množica spričevanj jo poterjuje. Mladenčeva družina je izmed naj bolj spoštovanih stanov, in njeno poštenje je brez vsacega suma. Eden naj mogočnejših zdravnikov, eden prvakov učenosti ga je zdravil; vidil ga je pred in po ozdravljenji, in spričevanje je dal, da je to izredna sprememba, pred katero mora veda molčati. — Zarad tega se je večeraj v kapeli jezuitov vse terlo. Verniki vsih stanov prihajajo prosit milost od Boga, naj on, ki daje slepim viditi, gluhim slišati, kruljevim hoditi, blagovoli odpreti oči ubogi Franciji, da poslednjič spozná, kateri je vzrok njenih nesreč in kje naj iše in najde pomoči v tem.

Duhovni, koje so lani rudečkarji v Parizu poklali in pomorili v sovraštvu do sv. vere:

Umorili so 24. majnika po šestmesečni ječi nadškofa Jurja Darboy-a v starosti 48 lét, 11 mescev in 8 dni. Častnega korarja Jan. Deguerry-a, duhovnega pastirja pri sv. Magdalen, starega čez 73 lét. Nekdanjega misijonarja in vojaškega duhovna Allard-a. Oo. jezuita Leona Duccoudray-ain Aleža Clerc-a.

25. maja so rudečkarji umorili 500 dominikanov, potem ko so jih 6 mescev v ječi imeli.

26. majnika ravno tako 2 duhovna, enega bogoslovca in 7 oo. jezuitov.

27. majnika general-vikarja v Parizu Avg. Surot-a in 2 druga duhovna.

Škesano dele.

Otročje solzice za storjene napake so zlate solzice, koje angelci pristrezajo, božjemu Prijatlu malih darujejo in za-nje milosti prosijo, da bi se dete čisto poboljšalo.

Postarnost in starost se le težko odverne od poti, pregrehe, ktera se je z njo vred ostarala. Vkorenini se v naravo in tako rekoč v meso in kosti, vso naravo tako oslabi in skazi, da se je silo težko popboljšati in hudo izkoreniniti.

Tudi pri otrocih je popboljšanje težavno, ako so že delj časa v kaki napaki živeli, ali celo kaki pregrehi bili vdani. Vender hudo ni tako globoko vsajeno, in ako se hudi priložnosti odmaknejo ter so v dobri skerbi, se večji del tudi popboljšajo. Vse pri njih, pravi Dupanloup, je še vpregljivo; lahko je te veržene sadice zopet vzdigniti in k nebesom obrniti.

In ako okleščena sadica začne v novo kali poganjati, zeleneti, cvét nastavljati; kako je to lepo, ginljivo in ljubeznjivo. Nič ni ginljive opazovati, pravi ravno omenjeni učenik mladine, kakor perve prizadevanja otroka, ki se nateza, da bi se popboljšal. Kako ga je treba takrat opominjati in podpirati! S koliko ljubeznijo mu lahko umeti in čutiti dati, da Boga hvališ za njegovo serčnost, s ktero se namreč začenja hudemu ustavljati.

Nikoli ni dosti skerbí obračane na otročiča, kateri se začne že premagovati, ki si prizadeva svojim nagnjenjem nasprotovati, sam čez-se gospodovati, ki svoje napake čuti, si zarad njih sam sebi očita in jih ne tají, ki ljubi tiste, kateri njegove pogrške grajajo, in sam ročico nastavi na delo čedalje veči popolnamosti.

Drevesce ima včasí prav grampov in krastov lub, v sredi pa čisto zdravo debelce. Tako je dostikrat pri otrocih. Živi, nagajivi, skoraj divjaški so po zunanem, toda ako se jih lotiš z modro odrejo, naj lepši sad bodeš pri njih doživel. Nasproti pa pravi naš orleanski prijatelj mladine, da ni preveč upati tistim, ki jih „priljudne otroke“ imenujejo. Ne da bi imel zoperno nagnjenje do njih, ampak na prezi je treba biti, kajti malokrat spolnijo, kar obljubijo.

Kolikor bolj je otrok nepokojen, razmišljen, nestanovit, toliko večí čast je redniku, ako vé pravo pot najti, da tudi pri taci lastnostih otročiča na dobro pripravná. Občudovanja in v resnici spoštovanja vredna je mladina, ki se toliko izuri, da sama sebe v oblasti ima, da vé hudo premagovati. Ravno do tega pa ne pridejo zmehkuženi otroci; zato so pogosto potlej nesrečni nasladneži, „brezverci“, kadar odrastejo.

Veliko se jih pa tudi zmehkuži, ker zgodaj iz vse krotitve pridejo. Kteri otrok si ni toliko značaja pridobil, da bi svoje keršanske dolžnosti tudi še potlej spolnoval, kadar je sam svoj, o takem noben pameten človek ne bo terdil, da je izrejen, odgojen, njegova izolika ni nič, ker je brez značaja, karakterja.

Serčen, značajan otrok — ta je kaj vreden! Pride nedelja, praznik; on ti vé, da ne smé brez božje službe biti; preteče odmerjeni čas, brez opomina od očeta ali matere ti pojde k svojemu spovedniku in k Božji mizi; bliža se postni dan, že naprej bode mater opomnil, da zapoved postno prelomiti bil bi velik greh, in v praznik se ne bo lotil prepovedanega dela, če bi tudi druge delati vidil.

Veselje je z vestnim in značajnim otrokom, s spačenim je velika žalost in težava. Iši ga po vsaki ceni do časa popboljšati, zakaj potlej se ne bo več lahko dalo kaj opraviti.

Marsikaj o cerkveni umetnosti.

Odperta pisma.

VIII.

Predragi moj!

Ako Ti je ljubo, se pomeniva danes o neki posodi, ki sicer ni tako imenitna, kakor so une, o katerih sva dosedaj govorila, pa se vendar vedno rabi in se zastran

nje in njene rabe marsikaj dá spregovoriti. Kadilnici naj veljá današnje pismo.

Kadilnica (thuribulum, incensarium, thymiaterium) nas spominja na une zlate posode, o katerih je brati v skrivnem razodenji, da v nebeškem Jeruzalemu, v sv. nebesih pod tronom Jagnjetovim angeli v njih neprenehoma molitve svetnikov Bogu prinašajo; pa tudi na sv. Cerkev na zemlji opominja, ki vedno k Bogu odpravlja pobožne molitve vernih.

V sv. pismu st. z. (Exod. 30, 1—9 in 34—38. Lev. 16, 12—14. III. Reg. 7, 50) beremo, kako je Bog sam ukazal in določil, kakšen naj bo altar, na katerem se mu ima zažigati kadilo; kakšno kadilo in kako naj se zažiga v narsvetejšem, — in kralj Salomon je v ta namen dal napraviti kadilnice iz čistega zlata. Tudi sv. Cerkev je precej v prvih časih jela rabiti kadilo in različne dotične posode. Te posode za zažiganje, kadila pa so bile dvojne; ene so stale ali tudi visele pred podobami svetnikov, druge so bile prenašljive kakor naše, da so jih rabili pri sv. obredih. Zlasti od stoječih kadilnic je brati, da so časih bile kaj težke in dragocene. Anastazij govori o „thymiateriju“, ki je bil čisto zlat in 30 funtov težek; neki drugi je tehtal 15 funtov in je ozaljšan z žlahtnimi kamenci. Še o nekem drugem govori, ki je visel pred zlato podobo sv. Petra in je bil tudi zlat z zlatim pokrovcem. Kar se tiče oblike prvih kadilnic, je obdržala sv. Cerkev uno obliko, ki jo je našla pri kadilnicah v paganskih tempeljnih, ki so bile podobne zgorej odperti ali pa pokriti skedelici s stajalcem za postavljanje na tla in z verižicami, da se je posoda zamogla prenašati ali pa obešati. Sepp pripoveduje, da so leta 1865 našli v podsutem mestu Pompeji v nekem paganskem tempelju kadilnico skoraj prav tako, kakor je še dandanes v rabi v kat. Cerkvi.

Ob času romanskega zloga je bila kadilnica podobna votli obli srednje velikosti, ktere spodnja polkrogla je imela stajalo, zgornja pa, v kateri so izrezane bile različne podobe rastlin ali živali, je služila za pokrov. Kadilnice romanskega zloga so bile redkokrat sreberne ali zlate, temuč navadno iz družih kovin, in pa lite; ali pa kuprene in pozlačene. Posodice za shranjevanje kadila pa so bile bolj dragocenega blaga, ker z ognjem ne pridejo v dotiko in so že od začetka imele pripravno obliko čolnička ali ladjice, zato „navicula“, ladjica imenovane. — Gotiški zlog spremenil je okroglo kadilnico v večvogelnato in temu primerno tudi pokrov in stajalo; postala je bolj visoka (večkrat 10 palcev) in šibka, in gotiška umetnost jo je bogato ozaljšala v ravno tem smislu. Pravi umotvori se najdejo po starih gotiških cerkvah.

Novejši čas napravlja navadno kadilnice s preveliko posodo iz tankih srebrnih ploščic, velikrat brez kake pomenljive oblike, ki ne razodeva nikakoršnega umetniškega okusa; ki pa še skoraj kar sploh to napako imajo, da na prekratkih verižicah visé in tako ne dopuščajo incensiranja, kakor bi se praviloma imelo goditi. Če tu ali tam greš berskat po tako imenovani stari šari, pa časih najdeš stare kadilnice zaveržene, okusno v pravem cerkvenem duhu napravljene, navadno lite, ki bi se z malimi stroški dale obnoviti in popraviti in bi boljši in lepši bile od sedanjih. Sploh se časih bogato poplača trud, stikovati pod streho in po drugih kotih med „staro šaro“; marsikaj zares umetnega zaverženo leži. — Naši mojstri pa naj bi pri tej kakor pri drugih posodah si pridno ogledovali dobre podobe dotičnih umetniških del starejših časov; in naj bi pri kadilnicah napravljalí nekoliko manjši posodo, zato pa daljši verižice, da duhoven, ki mora praviloma med incensiranjem gornji konec kadilnice v levici na persi

naslonjen imeti, desnico prosto stegniti zamore med kajenjem.

Se nekaj cerkvenih določil zastran te posode.

Vsaka cerkev naj ima vsaj dve kadilnici. Eno lepšega dela, praznično, iz dragocenega blaga, visečo na treh verižicah iz ravno tacega blaga kakor kadilnica sama, ki naj so vsaj po tri pedi dolge, zgorej priterjene v mali lično delani poveznjeni skedelici. Pokrov naj ne bo prenizek, ampak vzvišen v podobi stolpiča, v katerega naj so izrezane v ličnih podobah votline, in visi naj pokrov na četrti verižici, ki je zgorej speljana skoz omenjeno malo skedelico in se naj konča v precej velik sklep, da se pokrov s palcem vzdigniti zamore ali nižje spustiti. Spodnja posoda s stajalom naj ni prepostorna in naj ima znotraj drugo železno posodo, v katero se dene oglje, da kadilnica sama preveč škode ne terpi. — Zraven te naj še ima sleherna cerkev drugo manjši kadilnico iz priprostejega dela, ki naj se rabi pri pogrebih.

Ladjica (navicula, navicella, acerta, arcuula thuraria) naj je ravno tacega blaga kakor kadilnica, in naj je z žličico (cochlear) vred okusno izdelana v zlogu kadilnice.

Kadilnice ni potreba blagosloviti.

V nekterih žagredih sem vidil male kotličke, nekeke pečice, v katerih se oglje dolgo ohrani živo in zraven železne kleščice, da se ž njim oglje poklada v kadilnico. Kjer so večkrat slovesne sv. maše in se kadilo mnogo rabi, bi bila taka naprava priporočevanja vredna. Da se kadilnica dalj lepa ohrani, naj bi se vsaj praznična vselej po rabi čedno obrisala in se prah ali pepel lepo otepel z mehkim platnenim koscem, in naj se potem čedno zavita hrani. Kedar pa kadilnica od ognja že precej črnkasta postane, naj se osnaži v vrelem ali vročem lugu, ki se mu naj nekoliko soli priverže. Naj pripravniše se to zgodi s šopkom iz ščetin. Le če je na kadilnici kaj pozlačenega, naj se to z navadnim ne osoljenim lugom snaži.

Gotovo si že opazil, da se pri incenziranju pogostoma v marsičem ne dela po pravilih; naj smem o tem tedaj le par besedi pristaviti. Zastran imponiranja pri slovesnih sv. mašah velja sploh tole: Diaconus ministrans naviculam dicit: Benedicite Pater reverende! et illi cochlear porrigens, osculatur hoc et manum seu manus dorsum Celebrantis, ante et post. (Hujusmodi oscula non sunt omittenda, etiamsi Celebrans sit ecclesiasticae dignitatis inferioris, quam Diaconus. S. R. C. 22. Apr. 1690 et 31. Mai. 1817. Solummodo in Missis coram Sanctissimo exposito et pro Defunctis talia oscula omittuntur.) Celebrans manu sinistra pectori admota ter ex navicula Incensum imponit in thuribulum, dicens ad primam impositionem: Ab illo benedicaris; ad secundam: in cuius honore; ad tertiam: cremaberis. Amen; et restituto cochleari, producit, manu dextra signum Crucis super thus in thuribulo nihil dicens.

Da se pri imponiranju ob darovanju mesto: ab illo benedicaris.... govori: Per intercessionem beati Michaelis Arch.... in kako je govoriti in kako se obnašati pri tem incenziranju altarja po darovanju, na to ni treba opominjati. Med cerk. določili v mašnih bukvah spredaj imamo to tako natančno popisano, da se izgovarjati ne moremo.

Le tole se: Haec est generalis regula, ut non benedicatur incensum, quando cum eo incensandum est solum SS. Sacramentum, benedicatur vero, quando incensari debet etiam Altare aut Oblata aut Liber Evangeliorum. In zato pred blagoslovom pri slovesni sv. maši, pri litanijah, o procesiji presv. R. T., ko se kadilo vsiplje, pravijo cerkvene določila: Stans Incensum imponit,

nullam tamen supra thuribulum Crucem formans — ali pa: imponit thus absque Benedictione.

Toliko ad adjuvandum memoriam.

Ostanem ves Tvoj

Z.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. O cerkveni glasbi. Ker se je že večkrat kaj povedalo o tej zadevi, naj se povedo še nekatere cerkvene naredbe, ki so bile dane za papeževo državo na Rimskem.

Papež Benedikt XIV je 19. febr. 1749 izdal encliko (okrožnico) do škofov cerkvene države (Kirchenstaat), v kateri o cerkveni godbi sledeče veleva: „Skerbeli smo v tej reči pozvediti svet modrih mož in izverstnih mojstrov glasbine umetnosti. Soglasno z njihovimi mnenji boš delal, častivredni brat, ako je v cerkvah tvoje škofije raba muzikalnih orodij, če razun orgelj nobenih drugih godbinah orodij ne pripustiš, kakor kontrabas, violončel, fagot, violo in violino. Te orodja zamo-rejo služiti v to, da glasove pevcev vzdržavajo in kre-pčajo. Prepovedati pa moraš bobnice (pavke), trobila (Waldhörner), trobente, hoboje, večji in manjši flavte, glasovire, mandoline in druge enake orodja, ktere glasbi delajo teatraličen značaj.“

Leta 1842 je kard. Patrizi, vikarij Gregorija XVI dal okrožnico za mesto Rim, v katerem se grajajo napeke, ki so se vrinile v cerkveno godbo, in se raba godbinah orodij za prihodnost le kakor izjema in pod posebnimi pogoji dopušča. 20. novembra l. 1856 pa so sedanji sveti Oče Pij dali enak ukaz, pa še ojustrejši ter je med drugim rečeno: „Akoravno Mi le samo volkalno muziko (petje) à la Palestrina vošimo, vendar dovolimo zraven rabe orgelj tudi instrumentalno muziko, pa le po izprošenem dovoljenji. Izločeni pa so bobni, cimbele, sploh vse orodja, na ktere se bije (Schlaginstrumente), vse do sedaj na cerkvenih korih nenavadne in preveč šumeče orodja.“

Kosec novožegne „manire“. — V nedeljo po sv. Rešnjem Telesu sem jest podpisani pri procesiji sv. Rešnjega Telesa pri sv. Florijanu o žegnu naletel na družbo 6 prav ošabnih gospodov(?). Stali so ti novošegni gospodje prav blizo — morebiti seženj deleč — ko so šli memo s sv. Rešnjim Telesom, so ves čas pri žegnu smodke puhali in bili so tako „nobel“, da se jim je preveč zdelo klobuk z glave sneti ter so do zadnje minute s cigarami v ustih pokriti ostali. Mene nejevolja obide in jih začnem svariti, jim svetvam, da bi šli s tako novošegno maniro na Žabjek cigare kadit. — Ti gospodje mene prašajo, kdo da sem, da jih upam na ulici svariti. Rekel sem: Priprost človek sem, pa boljši manire, kakor Vi. Vi ste imeli dva kracarja v žepu, da ste cigare kupili; jest imam pa še tri krajcarje, pa nočem tukaj cigare puhati, ker se ne spodobi. — In ti gospodje so bili tako razserdeni, da bi me bili naj raji vidili v „vertrautovih“ rokah. Viditi je bilo, da so ti gospodje kaki pomagачi, ali kdo vé, kaki postopači. Prosim, gospodje, drugikrat raji doma ostanite pa cigare kadite, da se v preneglici kaj ne dogodi, kakor nekemu v Terstu, ki so mu pri taki bogokletni prederznosti pino na glavo nabili. — Prebivavci tukajšni tega nikakor ne bomo terpeli, da bi taki neobrisani ljudje hodili sramoto delat k procesijam v našo faro. *) Janez K—r, hišnik.

Prašanja iz zadnje duhovske poskušnje. — E theologia morali: a) Peccati notio et natura explicetur.

*) Mi samo prašamo: Kdo v mestu na red pazi, da se morajo take pohujšanja dogoditi? Ali ne veleva postava, da mora vsak saj umakniti se, ako je taki jud in turk, da se pred samim živim Bogom noče odkriti in mu časti skazati? Tacih gerdobij in nesramnost ni bilo slišati. Vr.

- b) Describatur virtus humilitatis eique oppositum vitium.
c) Votorum obligatio quomodo cessare potest?

Iz duhovnega pastirstva: a) Ktero dobro in ktero slabo stran ima sedanja doba? Zakaj mora cerkveni govornik nanjo ozir imeti? b) Kako naj ravna spovednik z grešnikom, kateri dela véliko spoved? c) Kaj ima duhovni pastir opraviti pri umirajočih? d) Naj se napravi pridiga za peto nedeljo po veliki noči po berilu iz lista sv. Jakopa apostelja 1, 22—27. v dveh delih. Vpeljava in sklep naj se popolno izdelata; izpeljava naj se samo osnuje. e) Naj se vprašaje razložé lastnosti dobre molitve za učence višjih razredov ljudskih šol.

Ex exegesi biblica: Paraphrastico modo repraesententur: a) Pericopa s. Matthaei cap. 6. a v. 19. usque ad finem, et b) caput III. epistolae s. Pauli ad Ephesios.

E theologia dogmatica: An datur ulla dissensio inter fidem et rationem? Probetur divinitas Christi ex vaticiniis Messianis atque ex opere redemptionis. c) Dilucidetur relatio sacrificii eucharistici ad sacrificium missae.

Ex Jure canonico: 1. Probetur, in syllabo errorum de 8. dec. 1864 juste proscriptam esse propositionem (n. 68) sequentis tenoris: Ecclesia non habet potestatem, impedimenta matrimonium dirimentia inducendi, sed ea potestas civili auctoritati competit? 2. Daturne verum et reale discrimen inter potestatem ordinis et jurisdictionis? 3. Quenam veniunt servanda juxta ss. canonum proscriptiones respectu vestitus clericalis? quid in specie censendum de usu ocrearum, abusive dictarum canonicarum (kanonische Stiefel)?

Katoliško-politiška družba bode 16. rožn. zvečer ob 6 napravila tombolo za Čehe, ki so v povodnji škodo terpeli. Kdor je brał ali slišal, kolikošna nesreča je zadela naše brate na Češkem z neznansko povodnijo, bode z veseljem o tej priliki daroval kake šestice, ki bodo revežem v pomoč prišle.

Med tolikimi drugimi je tudi katoliška družba presvitlему nadvojvodu Fr. Karolu poslala milovanje zaradi zgube dobre in pobožne sopruge Sofije. Presvitli nadvojvod je v „Wiener Ztgi.“ razglasil zahvalo tolikim deželskim zastopništvom, mestom, sploh srenjam, družbam itd., pa posameznim osebam, ki so mu sožaljenje naznanili. Zahvalo sklepa s prelepimi besedami: „Ako zraven tolažil sv. vere najdem še kake polajšanja britkosti v svoji težki poskušnji, ki mi jo je božja previdnost naložila, je to tolažilo gotovo v vesoljnem ginljivem sočutji, ktereга znamnja mi prihajajo od blizo in od daleč, in z ginjenim srcem zato vsim in slehernemu priserčno zahvalo naznanujem.“

Matični zemljevidi. Matica slovenska je svojim udom zopet dala 3 zemljevide, delo zares velike znanske cene, ktere se mora serčno veseliti vsaki domoljub. Ti zemljevidi so: 1. Avstralija z neštevilnimi otoki; 2. Afrika, vedno bolj znamenita zaradi novih študij in preiskáv; 3. velikansko in mogočno rusko cesarstvo, ki mora zaradi svojega razcvétanja pa mnogo še mladih, čverstih moči slehernega zanimati, posebno pa sinove matere Slave. Slovenske imena, kolikor se dá na kratak pregled presoditi, so prav dobro zadete, in priznati se mora, da to delo Matičino je velik in posebne hvale vreden korak na rodovitni ledini slovenske véde. — Naj o tej priliki sprožimo še neko drugo misel, ki zadeva v slovensko védo. Naj bi se z rodovitnimi deli pečali slovenski zmošnjaki, ne pa drazega časa trátili z umazaniami in celo sem ter tje bogokletnimi versticami, kalili častitljive nrave, žalili sv. vere in naroda, mandrali slovenskih verlo za narod delajočih sinov. V novejšem času imamo sem ter tje nekaj pravih spačkov poezije in proze. Kdor se s pesništvom pečá, naj bi saj nekoliko

preštudiral pravila kacega postavnega estetiškega dela. Novejše majhno, pa prav čversto delce je post.: „Grundriss der Aesthetik von Dr. Alb. Stöckl, Prof. d. Philos. an der Akad. Münster, Mainz 1871.“ Str. 95 n. pr. piše tehtne besede o liriski poeziji: „Es versteht sich von selbst, dass die Gefühle, welche in der lyrischen Dichtung sich aussprechen, stets durch **sittliche Reinheit** und einen gewissen **Adel** sich auszeichnen müssen. Nie dürfen sie von gemeiner und niedriger Art sein, nie dürfen sie in die Niederungen der Unsittlichkeit herabsinken. Das Gefühl muss an einem wahrhaft Schönen sich entzünden und demselben congruent sein; das wahrhaft Schöne ist aber nur das Gute. Wie keine Kunst in den Dunst des Fleisches treten darf, wenn sie nicht von sich selbst abfallen und ihre Würde verläugnen soll, so darf solches auch die lyrische Dichtkunst nicht. Nur in dem Adel des Guten liegt ihre Würde und ihre Kraft.“ — To so res tehtne besede, ki po svoje veljajo tudi sicer v pisavi in v olikovanji mladega našega in čverstega naroda. Ako ga išejo tuji spačiti s svojo tagblattovsko literaturo, je ostudno in nesramno; čisto nezapopadljivo pa je, ako domorodci pišejo nenravne pesmarije, in druge neteške, jih med narod trosijo in ga išejo s tim strupiti. Če ste ljudje, prizanašajte ljudem z nenravnostjo; in če ste kerščanski verniki in domoljubi, budite jih k dobremu, ktere ljubite.

Podobar Fr. Zajic se vedno pečá s svojo umetnostjo. Na ponudbo ima marsiktere podobe, nekaj izdelana, s kterimi želi postreči občinstvu. Gotova je persna podoba (model) ranje. škofa Volfa, tako namreč, kakor je v šenklaški cerkvi (za kacih 20 gl.). Pripravna je za kako cerkev, kjer imajo n. pr. vzrok njegov spominek postaviti. Podobe Kristusa, neomadežane M. D. in druge ima prav lepe (2—5 gold.) Ecce-Homo, čez 5 čevljev visoko štatvo izdela v primernem času kaj lepo, ker že model (kalup) ima. —

Eno naj lepših djanj obeh kat. ljublj. družb je pretoklo nedeljo slovesno obhajana štiristoletnica, odkar je bila ondotna cerkev sv. Petra od strahovitih Turkov požgana. Velika cerkev je bila natlačena od vernikov vsih stanov. Po gr. Wurmbrandu, dr. Kostu in družih ste bile zastopani katol. društvi. Pred velikim altarjem lepo opravljene cerkve se je vila zalanova zastava katoliške družbe. Ob devetih pristopi med slovesnim spremstvom v naj lepši cerkveni opravi k altarju prečast. gosp. semeniški vodja in kanonik gosp. Frančišk Kramar in prične véliko mašo. Po evangeliju pa je preč. gosp. kanonik Peter Urh v mojsterskem govoru preslavljal serčnost in nepremagljivo junakost naših očetov v neštevilnih bojih zoper prisežene sovražnike keršanskega imena, kervoločne Turke, in pa njih terpljenje o vsilovanji luteranskega krivoverstva. Vsa cerkev je bila, ne rečemo ginjena, ampak naj globokeje pretresena pri naštevanji zgodovinskih dogodb. Ne dvomimo, da bode vsim Slovencem, ne le samo Kranjcem, drago in močno vstreženo, ako jim govor tukaj naznamimo, ker podučljiv je in ves primeren današnjemu času.

Govor.

Pomnite dél svojih očetov, ki so jih storili svoje dni; in prejeli bote veliko slavo in véčno ime. I. buk. Makabejcev 2, 51. Tako je opominjal duhoven Matatija na smertni postelji vse Jude.

Lepa je keršanska navada, da zvečer molimo na čast sv. Florijanu, da bi na njegovo priprošnjo nas ljubi Bog obvaroval véčnega in časnega ognja. Pravim: véčnega ognja! Zakaj gotovo si ne želimo, da bi sodnji dan stali na levi strani Kristusovi, ter mógli zaslišati strašne besede: Poberite se spred mene, prekleti! v véčni ogenj,

kteri je pripravljen hudiču in njegovim angelom (Mat. 25, 41.); in ker sv. Pavel pravi: Strašno je pasti v roke živega Boga (Hebr. 10, 31.); sv. Marka pa piše: Njih ogenj ne ogasne. — Zato prosimo, da bi nas ljubi Bog na prošnjo sv. Florijana obvaroval večnega ognja.

Prosimo pa tudi, da bi nas Bog obvaroval časnega ognja, ker strašno je, ako po nesreči, ali zanikernosti, ali brezskrbnosti, ali pa po hudobni volji nastane kak požar. Ravno lansko leto so nam časniki veliko pripovedovali od strašnih požarov, tako p. l. od ognja v ameriškem mestu Čikagi, kjer je požar v malem času skoraj dve tretjini lepega mesta pokončal; ali od ognja, ko so se ob letenski suši vžgali gozdi in travniki. Obdani od ognja in dima so mogli ljudje do glave bežati v ondi tekočo vodo, da so tako oteli svoje življenje.

Strašno je bilo tudi brati o Parizu, ko so ga Prusi bombardirali in ognjene krogle metali v mesto. Na mnogih krajih je ogenj vstal. Ali še strašnejše je bilo, ko so sami francoski komunci (rudečkarji) jeli cele verste hiš zažigati. Petrolej so po kleti in po hišah razlivali in potem zažgali. Vsak si lahko misli, kakšen požar da je mogel biti.

Zapisniki, morebiti tudi kaki spominki teh požarov bodo še čez več sto let vnukom oznanjali, kaj da so terpeli njih očetje. Ravno tako, čast. Šentpeterčani, najdem v Vaši fari dva spominka, ktera nam naznanujeta, kaj so terpeli naši očetje, pa tudi, kako da so se slavno in keršansko obnašali. Mala sta spominka, marsikteri zmed Vas se za nju morebiti še zmenil ni. Eden teh spominkov je mala kamnitna ploša, vzdana v steno pri desnih vratih te cerkve. Ona nam pravi, da 3. junija 1472 je bil Turk lepo Šentpetersko cerkev požgal. Je tedaj ravno 400 let, kar se je to prigodilo in to je bil vzrok, zakaj da ste katoliška in katol.-politiška družba napravile to slovesnost. Zakaj akoravno so Turki staro cerkev požgali, vender so Vaši očetje še lepši cerkev postavili. Ta lepa hiša Božja, ktera zdaj stoji na nekdanjem pogorišču, je Vam vnukom živa in sveta priča pravega keršanskega duha Vaših starodavnih očetov. Pa ravno to nam pred oči stavlja drugi spominek, kteri je postavljen unkraj Šentpeterskega mosta. Tu vidiš kamniten križ, postavljen od ljubljanskih mestjanov v hvaležen spomin, kako so se kovaški mojstri verlo obnašali ob času luteranstva.

Sklenil sem zato v današnji pridigi Vam, čast. Šentpeterčani, in Vam drugim čast. poslušavcem iz zgodovine 15. in 16. stoletja pred oči staviti, koliko da so naši nekdanji očetje terpeli, pa tudi Vam v spodbudo povedati, kako da so se serčno branili mohamedanstva in luteranstva, ter ohranili, kar jim je bilo nar bolj pri sercu, in kar je nar veči zaklad — sv. vero.

Začnem pa v imenu Jezusa, v čigar imenu so se tudi naši očetje bojevali. —

Dva huda sovražnika sta bila, ktera dva sta v 15. in 16. stoletju hotla vzeti sv. vero našim očetom. Eden je prišel od juga, drugi od severa. In ktera sta bila ta dva sovražnika? Zgodovina pravi: Ta dva sovražnika sta bila: A. mohamedanstvo in B. luteranstvo. Turki so hotli spraviti v naše kraje mohamedanstvo; Luter pa luteranstvo.

Govoriti moram tedaj A. od Turkov, a) sploh, potem hočem opomniti, b) kako so ti po naših krajih ravnali, pa tudi kako da so c) naši očetje se prizadevali jih odgnati.

a) Kaj pravi zgodovina od Turkov sploh? Od kod so prišli? Turki so prišli iz Azije. Že po naravi so bili prederzni ljudje; pa vera, ktere so se bili poprijeli, bila bi moglo tudi manj pogumno ljudstvo vžgati. Verovali so namreč, da je človeku vsaka reč, in tedaj tudi čas smerti nespremenljivo namenjen, tako, da ga mora ravno

takrat doseči, naj bo že tu ali drugje, in da bi bil on, kdor v boji pade, tisti čas tudi umerl, ako bi bil prav doma v svoji hiši ostal. Vsak iz tega lahko razvidi, da so Turki s takimi mislimi skor brez strahu šli v boj, in tedaj toliko ložej sovražnike premagali. Tudi jim je njih vera zapovedovala bojevati se tako dolgo, dokler najvišega Boga in preroka Mohameda, začetniku mohamedanske vere, ne spoznajo vsi narodi. Tedaj so se Turki bojevali z vso serditostjo, ktero ima kdo, kadar se njegovi veri ograde postavljajo. „Allah in Mohamed!“ bilo je njih kričanje, kadar so v bitvo šli; Allah in Mohamed! se je tudi v bitvi razlegalo in je trudne z novim ognjem navdajalo. Ta navdušenost je od prvega do zadnjega vodila vso vojsko in ni se čuditi, da so deželo za deželo hitro dobili, narod za narodom užugali, in do leta 1400 po eni plati prederli jo do Ogerskega in po drugi do slovenskih dežel naših očetov. Človek bi mislil, da bodo zdaj zadovoljni, ko so vendar nar lepši kraje v svojo last dobili. Ali to ni bilo tako!

b) Ko je turški sultan Amurat Ogrec potolkel, potem pošlje vodja Ahmed-beja (poglarvarja) s 25.000 Turki v zapad, da bi se tudi tukaj razširila turška oblast. Ahmed-bej se vzdigne z armado, koraka ob Dravi gori, in spomladi leta 1418 grozovito plane čez slovensko-štajersko zemljo. Mesto Radgono najpred napade — trikrat napravi naskok, — pa vse trikrat je od ozidja odtiran. Vidši, da se mesta ne more polastiti, ga zapusti in začne po okolici mandrati, žgati in moriti, da je bila dežela krog in krog na dni hoda pokopališču in požarišču enaka.

Zdaj se vzdignejo in iz Koroškega, Kranjskega, Štajerskega in Hervaškega deró slovenski junaki na lipniško polje. Hud boj vstane, tako dolgo ni določen, dokler ne pade Ahmed-bej, zadet s sabljo Frankopana, vodja Hervatov. 16.000 Turkov je obležalo in kteri so v begu se hotli oteti, so bili od Radgoncev in kmetov pobiti.

(Konec nasl.)

„Tagblattarije.“ — Nad kratkim in mirnim pojasnilom zastran civilnega zakona v zadnji Danici se, je Tagblatt v saboto strésel. Nekako čudno se mu zdi, ako ga prav umevamo, da „Mnsgr. Jeran kakor nepreporsljiv pravni sodnik pod državno garancijo doveršeno djanje zaznamnuje za smertni greh.“ — Zdi se pa nam, da bi se „Tagbl.“ prav malo čudil in ne imel za „smertni greh“, ko bi minister kacemu okrajnemu glavarju ukazal tudi maševati ali birmati iti. Tudi je blezo Tagblatt gredeč pozabil, kar je bilo jasno rečeno, da Cerkev to uči, Danica je le njen nauk vérnikom ponovila, česar ne država in ne kdo drugi ne more za zlo jemati, ako ni tagblattovskega plemena. Kadar še tega ne bomo smeli več povedati, kaj da katoliška Cerkev uči, potlej smo pod „neronstvom“ in „drakonijo“; ne pa pod „svobodo“ in „konstitucijo.“ Dalje je nedolžni Tagblatt ves pohujšan s „taksami“, ki se v Rimu zahtevajo pri „dispensah“ (oprostenjih). Tudi mi bi raji, da bi jih ne bilo (sej vse prevečkrat jih nasprotniki očitajo in nereditko ravno taki, ki sami tolste takse v mavho smukajo), — in kadar bodo v Rimu vsi zadevni vradniki čisti duhovi brez telesa, ter bodo lahko brez živeža za ves svet pisarili in delali, takrat se bodo morebiti tudi oprostenja godile brez taks. Sicer sta za ubožniše taksa pri dispensah še ne dva škuda (do 3 gld.); to menda ni prestrašna reč. Če so za premožne večje, bi se smelo vender tudi pomisliti, kako velike, dostikrat silovite takse jemljejo vlade za svetne časti in redove, kakor tudi za marsiktere duhovske službe; toda liberalci in hinavci vidijo le cerkvene takse, družih ne.

Neki „Eingesendeterji“ v Tagbl. so se precej v napisu zaleteli v osebo vrednika „Zg. Danice.“ S tem so menili svojemu napadu moč dati. Zalétvanje v obraz in obleko pa, kakor je znano, je lastnost mušjih glav,

ki pri umnih bravcih tudi le mušjo veljavo ima. Sej tudi njih otročajske pretirave in zdihi po policaju zoper Daničinega vrednika zadosti kažejo, da njih um ravno do zvézd še ni prirastel. Cvét svoje zrelosti pa so pokazali s podpisom, ker naznanjajo se za „take, ki za odvezo dosti ne prašajo“ (tedaj napol „renegati“), za kakoršne pa une verstice niso bile pisane, ampak v poduk za take, katerim je na sv. veri in odvezi še veliko ležeče.

Tudi Laibaherica si je nalogo postavila Danici levite brati, kakošna skrita in očitna puntarica da je zoper državo. Poprej pa je še dvé novici izpod pazhe vzela, namreč, da sta si bila ženin in nevesta civilnega zakona v Šiški v sorodovini (žlahti, bilo je le svakovstvo) in drugič, da je že četrstoletna Danica pod posebno brambo in varstvom enoletnega kat. politiskega društva.

Laibaherica pravi, da Danica je napadla stanje, ki je bilo pred sklepom konkordata pripoznano in da državno dispenzo je naznanila za smertni greh. Toda vsak podučen jurist mora vediti, da stan pred konkordatom ravno v našem primerlju je bil ravno taki, kakor pod konkordatom in kakor je tudi še zdaj: cerkvene dispenze pri cerkvenih zadržkih je bilo potreba tudi pred konkordatom.

Tudi ni Danica nikoli rekla, da je državna dispenza smertni greh; temuč življenje v neveljavno sklenjenem zakonu — to je vedni smertni greh. „Deržavno omnipotentlerstvo“, pred katerim naj po Laibaherčinem svetu tudi od Kristusa postavljena Cerkev na kolena pade, in civilni zakon, pa so že odveč zmlačene reči, kakor da bi se to na novo tukaj obravnavalo. Kdor sam hoče slep biti, ga nihče ne bo ozdravil. Ako je na Francoskem civilni zakon, je to zoper cekveno postavo, in bil bi vselej tudi še neveljaven, ako bi ne bili zadevni cerkveno poročeni.

Razun tega je ves omenjeni Tagbl. poln strupenega sovraštva zoper keršansko razodenje. Po „Berliner Montagsztgi.“ s prihuljeno potuho podobe svetnikov rimskih cerkev stavi vstrič kitajskih malikov. — Pod sarkastiškim napisom „Božje kazni“ pripisuje silovite nesreče, n. pr. na Češkem, zgolj „jezi elementov“ in „nравnim močém.“ Da ljudje v nesrečah k altarjem pribeže in se priprošnji svetnikov priporočujejo, to je njemu „nevednost“, „vraža“, zakaj vse to, uči Tagblatt, ni šiba Božja, to le natorne moči delajo, to mora tako biti. Kar naravnost zaverže sv. pismo, ki o vsaki priliki Božji jezi pripisuje hude ure, točo, povodnji itd. In kateri to učijo, ti so mu „klerikale Finsterlinge“, die von der Ausbreitung des wahn-bethörten Volkes ihr Dasein fristen.“ Vsi tedaj, ki učijo vero v vladanje previdnosti Božje v naravi, so po tem takem goljufi in živé le od samega sleparstva in le sleparstvu imajo zahvaliti svoj obstoj! — Ta nesramni list tedaj v sredi med katoliškim ljudstvom očitno in gladko oznanjuje nejevero, narod zapeljuje v naj ostudniše vraže, on sam je pravi „Volksverdummer“, kar tolikrat očita katoličanom.

In ker Vezuv Garibalda, Viktor-Emanvela ne podsuje, ampak le uboge Napolitance, zato je vsa naša vera v „kazni Božje“ sama vraža po njegovem modrovanju.

Pravi namreč, da Garibaldi mirno sedi na Kozjeku, Viktor-Emanvel stoluje mirno (???) s svojo rodovino v Kvirinalu. Lepa hvala za taki Garibaldov mir, ki mora že toliko lét svojo šantavo nogo pestovati, in ki ravno s svojo ognjeno jezo do Cerkve kaže, kako huda rana se kisa v njegovem sercu. Lepa hvala za mir Viktor Emanvelov, ki ga huda vest tako peče, da stole po sobi premetava v pričo ministra, ki ga k novim krivicam goni in nikjer pri pokoju biti ne more, — ko že po Rimu sploh govore, da vselej ko zopet v mesto in v

Kvirinal pride, je njegov prihod spremljen z naglo smertjo ali hudo nesrečo koga iz njegove bližnjosti, — ko njegova sinaha želi deleč po svetu zdravja iskati, — ko vsak dan čaka, kaj žalostnega mu bodo zopet povedali o njegovem na španjskem prestolu zaničevanem sinu itd.

Se vé, da Tagbl. tudi nič ne vé, o Božji previdnosti, ki dostikrat naj hujši kazni pri taci, kjer ni upanja poboljšanja, za večnost prihranjuje, z manjšimi grešniki pa tukaj opravi in tudi pravične mnogotero poskuša, da jih potlej v večnosti toliko obilneje obdaruje.

Železniki na Gorenskem. Kakor si, ljuba „Danica“, že v svojem 22. listu naznanila, je bil v nedeljo po prazniku Presvetega Rešnjega Telesa, 2. dan rožnika, blagoslovljen in vložen temeljni kamen za tukajšno novo farno cerkev. Slovesnosti so opravljali prepoštovani gosp. Jožef Zupan, infulirani dekan ljubljanske stolne cerkve, ki so po svojem rojstnem kraju Kropi nekako sosed našega fužinskega terga. Njihov prihod proti večeru 1. rožnika naznanjeval je obilen strel in vbrano priterkavanje; zbrana šolska mladina s svojo zastavo pričakala jih je pri postavljenem slavaloku ob vhodu v naš terg, ter spodobno jih pozdravila. Pospremeljevani od mladine in obilnega ljudstva šli so gosp. dekan peš skoz spodnje Železnike, vidno ginjeni od priserčnega sprejema. — Celo naslednjo noč je v odmerjenih časih naznanjeval mogočni strel slovesni prihodnji dan; — enako je pri zjutranji božji službi gromenje možnarjev z zvonom vred zaznamoval glavne oddelke sv. maše. Ob 9 so med vbranim priterkovanjem pripeljali iz kamnoloma zalo ovenčani in okinčani temeljni kamen. Štirje konji, s šopki nakičeni, so ga pripeljali; tudi voz je bil ves s smrečjem in pisanimi trakovi ozališan. Možnarji so vmes pokali, da bi bil človek kmal mislil, dolina bo šla na kúp. Ob 10. uri so se pričeli sveti obredi v pričo neštevilnega domačega in zunanjega ljudstva po gospod stolnem dekanu med spremstvom v. č. g. loškega dekana in deveterih gg. duhovnikov pod šotorom na stavbinem mestu; najprej namreč blagoslovljenje križa in kamna; temu je sledil ogovor do zbranega ljudstva po prepoštovanem gosp. stolnem dekanu. Prižnica je bila postavljena ob čelu nove cerkve. Izvolili so si bili g. govornik rék: To je dan, ki ga je naredil Gospod, veselimo se! in povedali so v vvodu, da ravno pred 50 leti, in sicer kake 3 dni po taistem strahovitem požaru, ki je bil popolnoma vpepelil naš terg, so bili oni vpervič tukaj s svojim očetom ko 10letin deček, — kolika razlika pa med tadanjo tugo in današnjo veselico itd. Razložili so potem, kaj pomeni pri cerkvi temeljni kamen, in prestopili so od tega na sv. vero in sv. cerkev, na njenega naj višjega vtemelitelja, pa tudi vidnega poglavarja itd. Zatim so govorili o namenih, kateri naj ljudi pri stavljanju novih cerkvá vodijo, podžigali z vneto besedo domače in sosedne k vzajemnemu delovanju pri težavnem novem delu, kterege so konečno izročili pod varstvo Marije in farnega pomočnika sv. Antona pušavnika. Po pridigi je bilo darovanje (ofer) za novo cerkev; ker pa so se vkljub zlato-jasnega jutra prignali bili nenadoma hudi oblaki na obzorju, se je še med darovanjem pričela slovesna sv. maša. Med vsimi ssv. opravili se je na dveh mestih streljalo skoraj neprestano, — hribi in doline odmevali so gromovitim glasom železnih žrél. Sicer pogostni pók ni zamogel razgnati deževnih oblakov, in v sredi slovesne sv. maše jelo nas je kropiti nebo, — upamo, da hotlo je novo delo blagosloviti tudi ono. Slovesne poldanske pontifikalne večernice s petimi litanijami sklenile so dan, kterege je naš terg že skoz 50 let hrepeče pričakoval. — Božja pomoč! —

R. Podratitovski.

V Terstu, kakor je liberalstvo hudovoljno in do korenine nevéčno, tako je sicer ljudstvo tudi gospôsko, po-

božno in verno. Šmarnice so obhajali vsaj v peterih cerkvah in ljudstvo se je obilno vdeleževalo, pri splošnem obhajilu jih je bilo več kakor druge leta. Tako je bilo tudi v bližnji Italiji, kakor „Ancora“ piše; berejo se prav vesele naznanila o bivših majnikovih Šmarnicah. — Povsod stoji reč tako, ako znamenja ne motijo, da se bliža čas, ko bode prava katoliška večina spodrinila tisto malo, pa brez vse mere prederzno števalo liberaluhov, ki so se, kakor nekdanji lucifer, zoper Boga in Cerkev zakleli in hočejo vse druge za seboj v brezno pogubljenja prekucniti.

Razgled po svetu.

Čehom s povodnijo poškodvanim je državni zbor iz deržavne blagajnice dovolil milijon gold.

Napredki nove dobe. Stroški za vseučiliše v Rimu so so znašali 132.827 lir, zdaj pod novo laško vlado pa 360.160 lir. In v imenu „vede“ in „napredka“, pravi „Unità“, bodo morali rimski mladenči na univerzi 113.000 taks plačevati, kakoršnih pod papežem nikoli niso plačevali. — Denar trošiti in terkati na žep revežev — to zna prav dobro liberalna čra; v drugem jo hvali, kdor jo mora in komur koristi. —

V Livorni je bilo v začetku tega mesca dosti hudo rogovilstvo. Čverstemu vojaštvu se je zahvaliti, da ni bilo še huje. Zaperli so v dveh dneh do 300 rogoviležev (180 jih je v ječi obdržanih). Izmed častnikov, prostakov in policajev je 11 ranjenih. Pravijo, da postopaški potepuhi so se puntali. Eden delavcev je bil zadet z revolverjem, ko je z bodalom oborožen in žugajoč bil prederl v vežo davkarije; hotel je neki stražo razorožiti. Eden rovarjev je bil ranjen s svinčenko, ko je z drugimi vred davkarko poslopje zažigal; kmali potem je v bolnišnici umrl požigavec. — Ti in taki capinski učenci utegnejo svojim visokim in bogatim učenikom še grenke ure delati... Ali ni Cerkev s katoliškim časnistvom vred do časa in neprenehoma svarila? Ali ne svari še zmiraj? Naj gledajo, da vse prehitro na glavo ne padejo v jamo, ktero so z zistematiško jezo in potuho kopali in jo še kopljejo.

V Berlinu je „Germania“ že pred nekaj časom pisala, da že štirje liberalni časniki so se izrekli zoper izgnanje jezuitov iz Nemčije, namreč berlinska „Vlksztg.“, Heldova „Staatsb. Ztg.“, „Demokr. Ztg.“ in frankobrodskaja „Deutsche Presse.“ Ti časniki sicer niso prijatli jezuitov, pravijo pa po pravici, da silno preganjanje je zoper pravico, tudi ako postava to določi. Ako se danes sme postava dati, da naj se jezuiti preženejo, se sme jutri dati druga, da naj se iztirajo liberalci, vstavoverci in preganjavci jezuitov. Gotovo čutijo omenjeni časniki, da „liberalizem“ bi s takim trinoškim počenjanjem sam sebi podpisal naj večji „armutszeugnis“.

V novem Jorku v Ameriki je bil sredi mesca aprila posvečen novi škof dr. Nierney za koadjutorja v Albani. Sedem škofov in čez 90 duhovnov je bilo pričujočih.

Povodenj na Laškem. Reka Pad (Pó) je stopila iz obrežja, 40.000 ljudi je brez podstrešja in škoda znaša 20 milijonov.

Iz Ljubljane. V gospejski uršulinski cerkvi se je, kakor druge leta, očitno obhajala osemndnevica presv. Jezusovega Serca. Pričela se je uni petek, ravno v god, popoldne s pridigo in naslednjimi molitvami in blagoslovoma. God presv. Jezusovega Serca je imel letos še poseben pomen za redovnice, ker ta dan se je ves uršulinski red po vsem svetu na novo, posebno in slovesno Bogu daroval. Drugi pot morebiti kaj več.

Slovesni govor pri mertvašnici nadvojvodinje Sofije (dr. G. Maršala, c. kr. dvornega kaplana) nam je došel po prijazni roki. Z navdušenimi besedami je govornik popisoval, kako je bila visoka gospa vselej prava in vestna hči katoliške Cerkve, goreča besednica in branivka katoliške vere, polna usmiljenja do ubozih in terpečih, 48 let naj boljši soproga, kako je sama v veri učila svoje otroke in za dobre učениke jim skerbela itd. Umerla je 68 let stara. Bog ji daj večni mir, in kakor verna avstrijska domoljubinja naj sprosi otenje nesrečni Avstriji, kakor ga je gotovo tukaj še želela.

V knezoškofijsko semenišče ljubljansko pride za vodja g. dr. A. Čebašek, bogoslovski prof., in za špiritvala g. Drag. Heidrih, kurat v ljublj. jetnišnici.

Stoljna ljubljanska cerkev je kaj lepo ozaljšana ob licu proti tergu s podobama ss. Mohorja in Fortunata, ki ju je napravila neka dobrotnica, izdelal pa iz peščenca kaj dobro naš umetnik France Zajic. Prazna je še votlina višej, v ktero bi se kaj lepo podala primerna podoba.

Darovi za terpeče Čehesmo omenili že v zadnjem listu. Povsod se budi še zmiraj veliko pomilovanje in blagoserčnost. Sv. Oče v Rimu, berž ko se je velika nesreča zvedila v Vatikanu, so po telegrafu naročili svojemu poročniku na Dunaju, da naj pošlje poškodvanim 5000 gl. Iz rok namestnika Kristusovega, ki so sami v sužnosti in živé ob darovih vernikov, prevaga ta dobroserčni dar veliko družih in večih. — Neki bogati jud je menda pripravljen dati 800.000 gl., pa za to tirja, da ga povzdignejo v grofovsko čast! „Čeh“, katol. list, naznanja dolge verste daril, ki jih dajejo duhovni in katoliški verniki.

Duhorske spremembe.

V teržaški škofiji. G. Gregor Virant, kaplan v Lipici na Krasu, je umrl 27. maja. R. I. P.

V kerški škofiji. Č. g. mestni fajmošter Miroslav Neste je imenovan za dekana v Belaškem okraju. — Fare so dobili čč. gg.: Balant Link št. Jurje nad Verbskim jezerom; Š. Muden Železno Kaplo; Jož. Kren Melviče in Štef. Cemroser Trebinje. — Odpovedali so se čč. gg. fajmoštri: A. Brammer zgornji Beli; B. Legat Šmarjeti, in Mat. Polak št. Ilji. — Za proviz. gredó čč. gg.: I. Štiberc v Šmarjeto; J. Podlipnik v Slov. Plajberg; J. Vidovic ostane v Kotmarivasi, in Jož. Laznik v Mostnici.

Umerli so čč. gg.: 2. maja Andrej Milar, fajmošter v Kotmarivasi; 16. maja starosta Kerške škofije čast. g. Šim. Martin Majer, knez. škofji svetovalec, častni celovski mestjan, stolni pridigar in vikar v Celovcu; 25. maja J. Nep. Heis, fajmošter v Motnici, in 7. junija P. Rainer Graf iz bened. reda, gimnaz. profesor v Celovcu. R. I. P.

Milostljivi knezoškof bodo od 16–27. t. m. birmovali v dekanijah: Št. Andraž, Spodnji Dravberg in Velikovec.

Dobrotni darovi.

Za stradajoče na Dolenskem in Notranjskem. P. A. P. 2 gl.

Za sv. Očeta. Za 80letnico Nj. Svetosti Pija IX iz Leskovic 8 gl. — Iz Šmartna pri Kranji; o sv. misijonu nabranih za sv. Očeta 25 gl. s prošnjo: Sv. Oče! blagoslovite sv. misijon, da njega sad ostane in dobro raste! — Neimen. 1/4 napoleona, v zlatu v dober namen prosee sv. blagoslova. Iz št. Ruperta 6 gl. po g. A. K.

Za bulgarski misijon. Iz Poljske duhovnije 1 gl. 60 kr.